

GENEL BİLGİ

Devlet Başkanı	GIRMA Woldegiorgis
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Yüzölçümü	1,127,127 km ²
Nüfusu	66,557,553 (Temmuz 2003 itibariyle)
Okuma yazma oranı	% 42.7
Resmi Diller	Amharic, Tigrinya, Oromigna, Guaragigna, Somali, Arapça ve İngilizce
Başlıca Şehirler	Addis Ababa (Başkent)
Para Birimi	Birr

Etiyopya, 1936-1941 yılları arasında İtalyan işgali dışında tarihte bağımsızlığını hep korumayı başarmıştır. 1974 yılında askeri cunta, yönetimi ele geçirerek sosyalist bir devlet kurmuştur. Ancak 1991 yılında söz konusu rejim devrilererek, 1994 yılında Anayasa hazırlanmış ve 1995 yılında çok partili seçim sistemine geçilmiştir. Mayıs 1998 ile Aralık 2000 arasında Eritre ile yaşanan çatışma ülkenin sosyo ekonomik durumunu daha zor bir duruma sokmuştur. Aralık 2002'de Eritre ile Barış Anlaşması imzalanmış olmasına rağmen durum hassasiyetini korumaya devam etmektedir. Etiyopya kişi başına düşen 100 dolarlık gelirle UNDP'nin en yoksul ülkeler sıralamasındadır.

EKONOMİYE GENEL BAKIŞ

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER	2001/2002	2002/2003	2003/2004
GSYİH (Milyon \$)	6,061	6,638	7,456
Reel Büyüme Hızı (%)	1.2	-3.8	11.6
İhracat (Fob) (Milyon \$)	452	483	597
İthalat (Fob) (Milyon \$)	1,696	1,940	2,120
Döviz Rezervi (Milyon \$)	664	931	1,043
Toplam Dış Borç (Milyon \$)	6,655	6,552	7,031
ABD Doları:Birr	8.46	8.46	8.65

71 milyonluk nüfusu ile Etiyopya Mısır ve Nijerya'dan sonra Afrika'nın en kalabalık üçüncü ülkesi konumundadır. Etiyopya ekonomisi, limanlara olan uzaklığı, altyapısının yetersizliği, kuraklık ve Eritre ile yaşadığı anlaşmazlıktan dolayı yeterli gelişme gösterememiştir.

Etiyopya ekonomisi GSYİH'nin %50'sini ve ihracatın %60'ını teşkil eden tarım sektörünün performansına çok bağlıdır. Etiyopya, IMF, Dünya Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası gibi uluslararası kuruluşlardan büyük oranda yardım almaktadır.

1990'lı yılların başından itibaren Etiyopya serbest pazar ekonomisine dayalı stratejiler izlemiş ve yapısal reformlar başlatmıştır. Bu çerçevede, iç fiyatların yeniden düzenlenmesi, dış ticaret liberalizasyonu, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi, iç ve dış özel yatırımların desteklenmesi ve özel sektörün geliştirilmesi hükümetin öncelikleri arasında yer almıştır.

1998-2002 döneminde yıllık ekonomik büyüme oranı %4.2'ye ulaşırken, yıllık enflasyon oranı %-0.4 olarak gerçekleşmiştir. 2002/2003 döneminde ise şiddetli kuraklığa bağlı olarak GSYİH %-3.8 oranında gerçekleşmiş ve enflasyon %15.1 oranına yükselmiştir. 2003/2004 döneminde ise enflasyon %9.6'ya gerilemiş, aynı dönemde artan yağışa bağlı olarak tarımsal üretimde artış yaşanmıştır. IMF verilerine göre 2003/2004 döneminde ekonomik büyüme %11.6 oranında gerçekleşirken tarımsal alandaki büyüme %18.9 oranında olmuştur. IMF projeksiyonlarına göre yağışların normal düzeyde olması durumunda 2004/2005 döneminde büyüme oranının %5.7 oranında olması beklenmektedir. Cari işlemler açığı 2002/2003 döneminde 850 milyon dolardan 2003/2004 döneminde 1 milyar dolara ulaşmıştır. Ülkenin yerel para birimi Birr, ABD Doları karşısında son iki yıldır istikrarlı bir seyir izlemektedir. Üst üste yaşanan kurak dönemler nedeniyle Etiyopya 2003 yılında 1.54 milyon tonluk gıda yardımı almıştır.

Dünyanın altıncı kahve üreticisi konumundaki Etiyopya kahve ihracatında Fildişi Sahili ve Uganda'dan sonra Afrika'da üçüncü konumda yer almaktadır. Kahve, 2003 yılında ihracat gelirinin %40'ını oluşturmuştur.

Etiyopya Hükümeti, 2004/2005 döneminde 2.5 milyar dolarlık bütçeyi onaylamıştır. Söz konusu miktarın 1.5 milyar dolarlık bölümünün yerel kaynaklardan, kalan 1 milyar dolarlık bölümünün dış krediler ve yardımlarla finanse edilmesi öngörülmektedir.

Dünya Ticaret Örgütüne 2003 yılında üyelik için başvuruda bulunan Etiyopya, 300 milyon nüfuslu Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Ortak Pazarı (COMESA) üyesidir. Etiyopya'nın aynı zamanda Kenya, Sudan, Somali ve Djibouti ile Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır.

Etiyopya-Afrika Kalkınma Bankası İlişkileri: 2003 yılı itibarıyla Afrika Kalkınma Bankası'nın Kalkınma Fonlarından Etiyopya'ya yapılan ödeme 16.3 milyon dolar, 1967-2003 arasında Afrika Kalkınma Bankası Grubundan Etiyopya'ya yapılan ödemeler toplam 1.4 milyar dolara ulaşmıştır.

Afrika Kalkınma Bankası Grubu	2003('000\$)	1967-2003('000\$)
Kredi ve Hibe Onayları	151.470	2,0151.4
Kredi ve Hibe Dağıtımları	16.335	1.301.899

Kaynak: Afrika Kalkınma Bankası

Etiyopya-Dünya Bankası İlişkileri: Dünya Bankası'nın halihazırda Etiyopya'da 1.9 milyar dolar değerinde aktif 22 projesi bulunmaktadır. Bu projeler başta yol ve su olmak üzere altyapının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi, fakirlikle mücadele, tarım sektörü ve özel sektörün geliştirilmesi, HIV/AIDS ile mücadeleyi amaçlamaktadır. 2003-2005 döneminde Etiyopya'ya tahsis edilen kredilerin sektörel dağılımına bakıldığında %41'i altyapı, %26'sı acil durumlar, %10'u tarım, %9'u sağlık, %5'i eğitim ve %8'i sosyal işlerden oluşmaktadır.

Dünya Bankası, son olarak Etiyopya'ya Aralık 2004'te, 19 milyon dolarlık kredi 5 milyon dolar hibe tahsis etmiştir. Söz konusu kredi özel sektörü geliştirmeyi, iş ortamını iyileştirmeyi ve rekabeti artırmayı hedeflemektedir.

30 Kasım 2004 itibarıyla Dünya Bankası, Etiyopya'ya İkinci Yoksullukla Mücadele Programı çerçevesinde 130 milyon dolarlık hibe tahsis etmiştir.

Etiyopya-IMF İlişkileri: Etiyopya 2001 yılından bu yana Yüksek Borçlu Yoksul Ülkeler Borçtan Arındırma İnsiyatifi (Heavily Indebted Poor Countries Debt Relief Initiative-HIPC) kapsamındadır. Bu doğrultuda IMF, Etiyopya ile Yoksulluğu Azaltma ve Kalkınma Anlaşması imzalamıştır.

DIŞ TİCARET

2003 yılı verilerine göre Etiyopya 537 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Kahve, kakula, altın, deri ürünleri, canlı hayvan ve yağlı tohumlar en önemli ihracat kalemlerini oluşturmaktadır. İhracatın %13.4'ü Djibouti, %11.4'ü Almanya, %6.9'u Suudi Arabistan, %6.8'i Japonya, %6.4'ü İtalya ve %5.1'i ABD'ye yapılmaktadır.

2003 yılında 1,964 milyon dolar olarak gerçekleşen ithalatta gıda, canlı hayvan, petrol ve petrol ürünleri, inşaat malzemeleri, tıbbi araç ve gereçler, ilaç, tarım makinaları, sulama ekipmanları, kimyasallar, motorlu taşıtlar, tahıl ve tekstil ilk sıralarda yer almıştır. İthalatın ülkelere göre dağılımında %24.1 ile Suudi Arabistan, %17 ile ABD, %6.4 ile Çin ve %4.1 ile İtalya ilk sıralarda yer almıştır.

Etiyopya ithalatının %40'ı hükümetin açtığı ihaleler kanalıyla yapılmaktadır. Yabancı firmalar ihalelere genellikle yerel temsilcilik ofisleri kanalıyla katılmaktadırlar.

TEMEL SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık: Etiyopya ekonomisi ağırlıklı olarak tarım sektörüne dayanmakta olup, sektör GSMH'nin yaklaşık %50'sini, ihracatın %60'ını oluşturmaktadır, toplam işgücünün %80'ini barındırmaktadır. Tarım, küçük bireysel arazilerde çalışan ve genellikle kendi tüketimleri için üretim yapan küçük ölçekli çiftçiler tarafından yapılmaktadır.

1998-2000 yıllarında Eritre ile olan savaş ve üst üste kurak geçen mevsimler söz konusu sektörü olumsuz etkilemiştir.

Tarımsal üretimin büyük bölümünü başta kahve, tahıl, şeker kamışı, yağlı tohumlar, baklagiller, meyve ve sebze oluşturmaktadır. Toplam ihracatın %35-40'i kahveden oluşurken, Etiyopya bal ve reçine üretimi ve ihracatında Afrika'da birinci sırada yer almaktadır.

Etiyopya hayvan varlığı bakımından Afrika'nın en üst sıralarında dünyada ise ilk 10 içerisinde yer almaktadır. Ülkenin hayvan varlığı 35 milyon sığır, 23 milyon koyun, 17 milyon keçi ve 38 milyon kümes hayvanından oluşmaktadır. Hayvancılık, salgın hastalıklar ve kuraklıktan olumsuz etkilenmektedir.

Etiyopya'da tüm topraklar devlete ait olup, Hükümet 2003 yılı itibariyle arazi kiralamaya başlamıştır.

Sanayi: İmalat sanayii, dericilik, tekstil ve hazır giyim, inşaat malzemeleri, metal, kimyasal ürünler, gıda, içecek sektörlerinden oluşmaktadır.

Canlı hayvan sayısının çokluğuna bağlı olarak deri ve deri ürünleri üretiminde önemli bir potansiyel mevcuttur. Ülkenin hayvan varlığına bağlı gelişen deri ve deri ürünleri sanayiinde ayakkabı, çanta, eldiven, cüzdan gibi ürünler imal edilmektedir. Deri sanayi, kahveden sonra ülkenin ihracat gelirlerinde ikinci sırayı almaktadır. Sektörün en önemli sıkıntısı düşük kalite standartları, eski teknoloji ile çalışan makina ve ekipmanlardır. Dericilik sanayiine yönelik makina ve ekipman ihtiyacı bulunmaktadır.

Tekstil sektörü, gıda işlemeden sonra imalat sanayii alt sektöründe ikinci sırayı almaktadır. Sektör, eski teknoloji ile çalışan makina ve ekipmanlardan dolayı zarar görmektedir.

Ülkedeki yıllık pamuk üretimi 20 bin ton olup, yerel üretim 15 bin tondur. Geri kalan ihtiyaç için ithalat yapılmaktadır. Etiyopya'da nehir kıyısında pamuk üretimi açısından

büyük bir potansiyel bulunmaktadır. Halihazırda pamuk üretiminin yarıdan fazlası devlete ait çiftliklerde yapılmaktadır.

Ülkedeki sanayi üretiminin %40'tan fazlası bitkisel yağ, un, bira ve alkolsüz içecek başta olmak üzere gıda ve içecekten oluşmaktadır.

Etiyopya'daki süt üretimi yılda 960 bin ton olup, bu miktar on yıldır sabittir. Yerel üretimin süt ihtiyacını karşılayamaması nedeniyle süt tozu ithalatı da yapılmaktadır. Ülkede beş adet bira fabrikası ve beş adet maden suyu üretim tesisi bulunmaktadır.

Şeker üretiminde devlet tekel konumunda olup, bunlardan bir tanesinde tevsiî çalışmaları sürdürülmekte, diğer ikisinde ise ekipmanlar çok eski durumdadır. Devlet iki tane daha şeker fabrikası kurma çalışmalarına başlamıştır. Bu alanda ekipman ihtiyacı önemli bir potansiyel olarak gösterilebilir.

Un üretiminde, 100 den fazla özel ve kamuya ait üretim tesisi bulunmakta, makarna üretiminde ise yalnızca altı üretim tesisi bulunmaktadır.

Bitkisel yağ üretiminde 10'u büyük ve orta büyüklükte, diğerleri ise küçük üreticiler olmak üzere 300 üretici faaliyet göstermektedir. Yıllık yağ ihtiyacı 69 bin ton olan ülkede yerel üretim 50 bin tondur. İhtiyacın kalan bölümü İtalya, Birleşik Arap Emirlikleri, Malezya, Mısır ve Kenya'dan ithal edilmektedir. Soya yağı ithalatının %5'i Türkiye'den karşılanmaktadır.

Etiyopya'da 62 çeşit ilaç üretimi gerçekleştiren toplam on dört adet ilaç üretim tesisi bulunmaktadır. Kamuya ait ilaç ve tıbbi malzeme İthalat Kurumu (PHARMID) ilaç ve tıbbi malzeme ithalatını ihaleler kanalıyla gerçekleştirmektedir. İlaç ithalatında Hindistan, Hollanda, Belçika, ABD ve Danimarka ilk sıralarda yer almaktadır. Özel sektörde ilaç ithalatı gerçekleştiren yaklaşık 60 adet firma faaliyet göstermektedir. İlaç %15 oranındaki KDV oranından muaftır. İlaç ithalatında gümrük vergisi oranı ilaç türüne göre %5 ila %10 arasında değişmektedir. Ülkede 110 hastane, 382 tıbbi merkez ve 3463 klinik hizmet vermektedir.

Dört çimento üretim tesisi bulunan Etiyopya'da, artan inşaat ve altyapı faaliyetlerine bağlı olarak çimento ihtiyacında son on yılda üç kat artış yaşanmıştır.

Madencilik: Madencilik açısından uzun bir geçmişe sahip olan Etiyopya çeşitli maden kaynaklarına sahip bulunmaktadır. Bununla birlikte maden kaynakları uygun bir şekilde geliştirilememiş ve bunun sonucunda da ülkenin ekonomik kalkınmasına önemli bir katkı sağlanamamıştır. Etiyopya'da altın, mermer, kireç taşı ve tantalum madenleri işletilmektedir. Devletin arama faaliyetleri sonucunda 500 metrik tonluk altın rezervi tespit edilmiştir. İnşaat ve sanayi madenleri mermer, granit, kireçtaşı, kil, alçıtaşı, demir cevheri, kömür, bakır, silis, diatomit ve bentoniti içermektedir. Bunun dışında ticari potansiyel taşıyan diğer kaynaklar potas, doğal gaz, demir ve kömür olarak sıralanabilir.

ÜLKEDE İŞ YAPMA KOŞULLARI

Dünya Bankası'nın hazırladığı rapor doğrultusunda Etiyopya'da iş kurmak diğer ülkelere göre daha kolay ve az maliyetlidir. İşçi bulmak ise bölge ortalamasına göre daha kolaydır. İşçi tasfiye etmek söz konusu olduğunda ise Etiyopya bölge ortalamasına göre çok daha ucuz ve kısa bir sürece sahiptir.

Altyapının Durumu

Ulaşım: Etiyopya'nın 32 bin km'lik karayolu ağının yalnızca %21'lik bölümü asfaltlanmış bulunmaktadır. Ülkede yolcu ve mal taşımacılığının %95'i karayolu ile yapılmaktadır.

Karayolu ağının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi Hükümetin öncelikli stratejileri arasında yer almaktadır. Dünya Bankası, Afrika Kalkınma Bankası, AB ve diğer donör ülke destekleriyle Hükümet, karayolu geliştirilmesi planını uygulamaya sokmuş bulunmaktadır. Söz konusu plan ile karayollarının 2007 yılına kadar 3.9 milyar dolarlık bir maliyetle iyileştirilmesi ve geliştirilmesi hedeflenmektedir. Devlet, kısa vadede karayolu onarım işlerinin %40'ını özel sektör müteahhitlerine tahsis etmeyi planlamaktadır. Önümüzdeki 10 yıl içinde de bu oranın %100'e çıkarılması düşünülmektedir.

Kıyı şeridi olmayan ülkede ithalatın büyük bölümü Djibouti Limanı kullanılarak yapılmaktadır. Bunun dışında Sudan, Kenya ve Somali Limanları da alternatif olarak kullanılmaktadır.

Ülkenin Ulusal Havayolu Şirketi olan Etiyopya Havayolları'nın 4 kıtada 44 şehre doğrudan uçuşu bulunmaktadır. Etiyopya Havayolları, 12 adet B737-700 ve B767-300 alımı konusunda Boeing ile anlaşmaya varmıştır.

Addis Ababa ve Djibouti'yi bağlayan 781 km uzunluğundaki demiryoluna ilaveten ülkede faaliyette olan iki uluslararası ve yedi yerel havaalanı bulunmaktadır.

Telekomünikasyon: 2003 yılı verilerine göre ülkedeki sabit telefon hattı abone sayısı 435 bin, internet abone sayısı ise 75 bindir. 2004 yılı verilerine göre mobil telefon abone sayısı ise 200 bine ulaşmıştır. Uluslararası telekomünikasyon yer bazlı iki uydu kanalıyla yapılmaktadır.

Enerji ve Elektrik: Etiyopya Elektrik Şirketi (EEPCo) elektrik üretimi, dağıtımı ve satışı konusunda tekel konumundadır. Etiyopya'nın en büyük enerji potansiyeli, Awash ve Nil nehirlerinden sağlanabilecek hidroelektrik enerjisidir. Bu alanda birtakım baraj projeleri mevcuttur. 2004 Şubat ayında hizmete giren 184 MW gücündeki Gilgel Gibe Hidroelektrik Projesi ile ülkenin elektrik üretim kapasitesi 450 MW'tan 634 MW'a ulaşmıştır. Söz konusu elektriğin %93'ü hidro elektrik santrallerden sağlanırken %7'si termik santrallerden elde edilmektedir. Hidrolik enerji ile faaliyete geçecek olan Tekeze ve Gajeb projeleri ile kurulu kapasitenin sırasıyla 300 MW ve 150 MW artması beklenmektedir.

Ülkede kurak geçen yıllarda barajlardaki su seviyesinin azlığına bağlı olarak elektrik kesintileri olabilmektedir. Etiyopya, Nisan 2001'de Djibouti'ye elektrik ihracatı yapmak üzere bir Anlaşma imzalamıştır.

Yabancı Sermaye

Etiyopya Hükümeti ülkeye yapılan doğrudan yabancı yatırımı desteklemek ve yönlendirmek amacıyla Etiyopya Yatırım Komisyonu'nu (EIC) kurmuştur. 280/2002 sayılı Yatırım Yasası'nın 12. Maddesi uyarınca, dış yatırımcılar, yerli yatırımcılar için gelen yabancı ülke vatandaşları (Etiyopya doğumlular hariç), teşvikler için uygun alanlarda yatırım yapan yerli yatırımcılar ve yerli ya da yabancı ortaklık şeklinde yatırım yapan yatırımcıların Etiyopya Yatırım İdaresi'nden yatırım izni almaları gerekmektedir.

Etiyopya Yatırım Komisyonu (EIC) 1992-2003 döneminde 10.6 milyar dolar değerinde 8,297 projeye onay vermiştir. Söz konusu projelerin 1.9 milyar dolar değerindeki 391 adedi yabancı sermayelidir.

Yabancı Sermaye mevzuatına göre yabancıların bankacılık ve sigorta, seyahat ve gemi acenta servisleri, radyo ve televizyon yayıncılığı, 20 yolcuya kadar kapasitesi olan uçakları kullanan hava ulaşım hizmetleri sektörlerinde yatırım yapmaları yasak olup, bu alanlar sadece Etiyopya vatandaşlarına ayrılmıştır. Ulusal şebeke sistemiyle elektrik enerjisinin tedariki ve aktarımı, posta hizmetleri (kurye servisi hariç) 20 yolcunun üzerinde kapasitesi olan uçaklarla yapılan iç hava taşımacılığı devlet tekelindedir. Mevzuatta son yapılan değişikliklere göre hidroelektrik, telekomünikasyon ve savunma sektörlerinin bir bölümü yabancı sermayeye açılmıştır. Yabancı yatırımcıların projelerinin Etiyopya Yatırım Ajansı tarafından onaylanması gerekmektedir. Etiyopya Yatırım Komisyonu, yatırımcılara gerekli izinlerin verilmesi ve kiralanacak arsa bulunmasında yatırımcılara yardımcı olmaktadır.

2002 yılında Yabancı Sermaye Yasasında yapılan değişikliğe göre %100 yabancı sermaye için minimum sermaye 500 bin dolardan 100 bin dolara indirilmiş, yerel ortaklı yatırımlar için ise 300 binden 60 bin dolara indirilmiştir. Mühendislik, mimarlık ve audit ile ilgili projelerde minimum sermaye 100 bin dolardan 50 bin dolara indirilmiş, bu alanlardaki ortak yatırımlar için 25 bin dolara düşürülmüştür.

Etiyopya'da yatırımı olan ve Etiyopya'da sürekli ikamet eden Etiyopyalı veya yabancılar (Kamu işletmeleri ve Etiyopya doğumlu yabancılar dahil) yerli yatırımcı olarak tanımlanmaktadır.

Yerli yatırımcılara tahsis edilen önde gelen yatırım alanları perakende ticaret, yıldız olmayan oteller, moteller, pansiyonlar, seyahat acentaları, araba kiralama, ticari karayolu ve ülke içi su ulaştırma hizmetleri, iç piyasa için fırın ve pasta mamulleri ve öğütme değirmenleri olarak sıralanabilir.

İmalat, tarımsal-gıda ve bazı tarım ürünleri üretiminde faaliyet gösteren firmalar ürünlerinin %50'sini ihrac etmeleri ve ürünlerinin %75'ini bir ihracatçıya satmaları durumunda gelir vergisinden 5 yıllık bir süre için muaf tutulmaktadır. Ürünlerinin %50'den azını ihraç eden veya yalnızca yerel pazara yönelik üretim yapan firmalar

gelir vergisinden 2 yıllık bir süre için muaftırlar. Diğer yandan, yatırım ile ilgili tüm makina ve ekipmanların ithalatında sıfır gümrük uygulanmaktadır.

Yabancı yatırımcılar yerel yatırımcılar ile karşılaştırıldığında herhangi bir ek vergi veya tarife dışı engele tabi değildirler. Etiyopya Anayasası özel mülkiyeti korumaktadır. Yatırım yasası da hukukun gereklerine uygun olarak kamu çıkarları için olabilecek kamulaştırma ve millileştirme tedbirlerine karşı yatırım garantisi sağlamaktadır. Etiyopya aynı zamanda Dünya Bankası öncülüğündeki Çok Taraflı Yatırımların Korunması Ajansı'nın (MIGA) üyesidir. BM'in son olarak hazırladığı Yatırım Rehberi'ne göre Etiyopya'da devlet düzeyinde yolsuzluk bulunmamaktadır. Etiyopya Bölge ülkeleri ile karşılaştırıldığında istikrarlı ve güvenceli bir konumdadır. Yabancı yatırımcının genel müdür, pazarlama müdürü, teknik müdür gibi görevlerde yabancı uyruklu birisini istihdam ettirmek istemesi durumunda çalışma izni verilmesi konusunda hiçbir sıkıntı yaşanmamaktadır.

Ülkedeki hukuk sisteminin yetersizliğinden dolayı yatırımlarla ilgili yapılan sözleşmelerde anlaşmazlık olması durumunda Etiyopya ve Etiyopya dışında tahkime gidilmesi konusunda bir madde eklenmesi önerilmektedir. Etiyopya Parlamentosu, 2004 yılı Haziran ayında Telif Hakları Korunmasına ilişkin bildirme onaylamıştır.

Ülkede faaliyette bulunan yabancı sermaye sıralamasında Suudi Arabistan %66 ile ilk sırada yer alırken, Fransa %6.7 ile ikinci sırada, İngiltere %4.63 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Etiyopya Özelleştirme İdaresi (EPA) bugüne kadar devlete ait 220 kuruluşun satışını gerçekleştirmiştir. Bunların arasında perakende mağazaları, oteller, restoranlar, Pepsi-Cola ve Coca-Cola şişeleme tesisleri, bira tesisi, bir altın madeni ve tantalum madeni bulunmaktadır. Etiyopya Hükümeti, telekomünikasyon ve Etiyopya-Djibouti tren yolu için yabancı bir ortak arayışında olmasına rağmen bugüne kadar kamu hizmetleri alanında herhangi bir özelleştirme gerçekleşmemiştir.

Joint Venture (JV):

Yabancı bir yatırımcı yerli bir yatırımcı veya şirket ile ortak yatırım için işbirliğine gidebilmektedir. Bu işbirliği genellikle ortaklık, özel limited şirket veya pay şirketi (A.Ş.) şeklinde olabilmektedir. 280/2002 sayılı Yatırım Kanunu uyarınca yerli bir yatırımcıyla JV ortaklığına girmek isteyen bir yabancı yatırımcının 60,000\$'lık bir sermaye getirmesi gerekmektedir, pay sahipliğinde hiçbir sınırlama yoktur. Mühendislik, mimarlık, muhasebe ve denetim hizmetleri, proje çalışmaları, ticaret ve yönetim danışmanlığı hizmetleri ve yayıncılık gibi alanlarda yerli yatırımcılarla ortaklığa girmek isteyen yabancı yatırımcılar için gerekli olan sermaye miktarı proje başına 25,000\$ dir. Yabancı ortak bu tutarı nakit veya nakit benzeri olarak ödeyebilir.

Şirket Tescili:

Etiyopya'ya yatırım yapmak isteyen tüm yabancı şirketlerin Ticaret Kanunu uyarınca kayıtlı olmaları zorunludur. Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'nı temsilen Yatırım İdaresi bu tür şirket tescillerini yapmaktadır. Şirketlerin ana sözleşme ve taslağını Yatırım İdaresine vermeleri gereklidir. Yatırım İdaresi belgeleri inceledikten sonra, kuruluş ve

ana sözleşme taslağını tasdik eder ve sonra da şirketin tescilli olduğunu ispatlayan bir şirket sertifikası yayınlar.

Denizaşırı bir şirketin şubesinin açılması:

Şube açma yoluyla yatırım yapmak isteyen bir denizaşırı şirketin aşağıdaki belgeleri Yatırım İdaresine vermesi gereklidir.

- Şirketin acentasınca doldurulmuş başvuru formu
- Şirketin tüzel kişiliğini gösteren bir belgenin fotokopisi
- Ana şirket sahiplerinin Etiyopya'da bir şube açılmasına izin verdiklerine dair karar veya tutanak. (Söz konusu kararda şubenin sermayesi, faaliyet alanı ve Etiyopya'da yasal temsilci yetkisi verilen şube müdürü belirtilmiş olmalıdır.)
- Şirket daimi temsilcisinin vekaletname, pasaport ve hüvviyet fotokopisi ve onaylı 3 adet imza sirküleri
- Şirket kuruluş sözleşmesi ve ana şirketin benzer dokümanlarının fotokopisi

Yatırım İdaresi yukarıdaki belgeleri aldığıında, denizaşırı bir şirketin bir şubesinin oluştuğunu ispatlayan bir tescil sertifikası yayınlayacaktır. Temsilcilik açmak isteyen yabancı şirketler ise başvurularını Ticaret ve Sanayi Bakanlığına yapmalıdırlar.

Yatırım İdaresi'ne Verilmesi Gereken Belgeler:

Yatırım izni almak için bir yatırımcının aşağıdaki belgeleri Yatırım İdaresi'ne vermesi gerekmektedir.

- Yatırımcı veya acenta tarafından doldurulup imzalanmış yatırım başvuru formu
- Başvurunun bir acenta aracılığıyla yapılması halinde avukat vekaletnamesinin fotokopisi, bir şahıs aracılığıyla yapılması halinde şahsa ait pasaport fotokopisi ve fotoğraf,
- Yatırımın Etiyopya'da kurulmuş bir ticari organizasyon aracılığıyla yapılması halinde şirket kuruluş ve ana sözleşme fotokopileri (şirket yeni kurulmuşsa ayrıca hissedarların pasaport fotokopisi)
- Yatırımın Etiyopya'da kurulmuş ticari bir organizasyonun bir şubesince yapılması durumunda şubeye veya ana şirkete ait kuruluş ve ana sözleşme fotokopisi
- Yatırımın yerli ve yabancı yatırımcılarca yapılmış ortak bir yatırım olması durumunda yukarıda belirtilen dokümanlara ilaveten yerli yatırımcının statüsünü ispatlayan belge veya kimlik fotokopileri
- Yabancı personelin istihdamı halinde bu personelin Etiyopyalı personel ile değiştirilmesi ve değiştirilecek personel için verilecek eğitim konularında öngörülen zaman çizelgesi
- Yaptığı yatırımla ilgili olarak teknoloji transferi anlaşması yapmak isteyen bir yabancı yatırımcının başvuru formu ile birlikte bir anlaşma taslağını onay ve tescil için Komisyona teslim etmesi gerekmektedir.
- Eğer yukarıda belirtilen belgeler eksiksiz ise Yatırım İdaresi yatırım iznini 10 gün içinde onaylayıp yatırımcıya verir.

Vergiler

- **Kurumlar Vergisi:** %30
- **Satış Vergisi:** Tahıl değirmeni, traktör, ekin hasatı ve inşaat hizmetlerinin taahhüdünün yerine getirilmesinden ve bu malların iç piyasaya sunulmasından %2 vergi alınmaktadır. Bunların dışında satış vergisi oranı %10'dur.
- **Lüks Tüketim Vergisi:** Lüks tüketim vergisi ülke içinde üretilen veya yurtdışından ithal edilen bazı seçilmiş lüks tüketim malları için %10 ile %100 arasında uygulanır.
- **Ücretlerden Alınan Gelir Vergisi:** 286/2002 sayılı Yasa uyarınca kişisel gelir vergisi ödenmesi gerekmektedir. Bu düzenlemeye göre aylık gelirin ilk 150 Birr lik bölümü gelir vergisinden muaftır. Aylık 150 Birr ve üstündeki gelir grupları için %10 ila %35 arasında değişen 7 ayrı vergi oranı mevcuttur.
- **İhracat Vergileri:** Etiyopya'da ihraç edilen mal ve hizmetler için vergi bulunmamaktadır.
- **Sigorta ve Navlun Vergisi:** İthalattan alınan bu vergi sigorta ve navlunun %3'ü oranındadır. Tüzel kişiliği olan kurumlar, kamu kuruluşları ve kar amacı gütmeyen kurumlar için vergi brüt ödeme miktarının %2'sidir.
- **Katma Değer Vergisi:** Katma değer vergisi toplam satışları (ciro) yılda 500,000 Birr'in üzerinde olan işler için alınmaktadır. Vergi oranı %15'tir Bununla beraber tüm ihracat malları ve temel hizmetler KDV'den muaftır.

Bankacılık Sistemi

Etiyopya'daki bankacılık sektörü Merkez Bankası, dokuz ticari banka ve sekiz sigorta firmasından oluşmaktadır.

Ticari bankalar üç devlet bankası ve altı özel bankadan oluşmaktadır.Devlet Bankası olan Etiyopya Kalkınma Bankası (Development Bank of Ethiopia) ve İnşaat ve İş Bankası (Construction and Business Bank) devlet bankalarıdır. Etiyopya Kalkınma Bankası başta sanayi ve tarım sektörleri olmak üzere kısa, orta ve uzun vadeli krediler tahsis etmektedir. İnşaat ve İş Bankası ise inşaat sektöründeki projelere yönelik uzun vadeli kredi tahsis etmektedir. İthalat izni olan firmalar ticari bankalardan döviz temin edebilmektedirler.

Etiyopya Merkez Bankası, özel bankaların denetlenmesi ve para politikalarının oluşturulmasında söz sahibi olan kuruluştur.

İnsan Kaynağı

Çalışabilir nüfusun 36 milyon olduğu ülkede, işsizlik oranı %40 seviyelerindedir. Vasıfsız işçi için minimum aylık ücret 20 dolardan daha azdır. Çalışan nüfusun %80'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Kalifiye iş gücü ise sınırlı sayıdadır. Ancak, ülkede üniversite mezunlarının sayısı artmakta ve yılda 3 bine ulaşmaktadır.

İş Saatleri

Devlet daireleri haftada 39 saat çalışmaktadırlar. Pazartesi Perşembe günleri arasında ofis saatleri sabah 8.30 ile 12.30 öğleden sonra ise 13.30 ile 17.30 arasındadır. Cuma günü ise sabah 8.30 ile 11.30 öğleden sonra 13.30 ile 17.30 arasındadır. Kamu ve özel işletmeler genellikle Cumartesi günleri de açıktır.

Gümrük Tarife Oranları ve İthalat/İhracat için Gerekli Dokümanlar

Ekonomik liberalizasyon çerçevesinde Etiyopya, gümrük tarife oranlarını düşürmüş olup, en yüksek tarife oranı %230'dan %35'e indirilmiştir. En düşük tarife oranı ise %5 oranındadır. Ortalama gümrük vergisi oranı %41.6'dan %17.5'a düşmüştür.

Ürünler	Gümrük Tarife Oranları(%)
Hayvan ve hayvansal ürünler Tarım Ürünleri Hazır Gıda ürünleri	5-40
Eczacılık Ürünleri ve organik kimyasallar	5-10
Tabaklama deri ve deri ürünleri	5-40
Plastikler, ayakkabı, tel çubuklar, kaynatıcılar, makinalar, elektrikli ekipmanlar	10-40
Motorlu Araçlar	40
Kağıt ve basılı materyaller	20

Tüm ithalat ve ihracatlar izne tabi olup, izinler için Ticaret ve Sanayi Bakanlığına başvurulması gerekmektedir. Etiyopya Hükümeti, ülkeye yapılan tüm ithalatın Etiyopya Resmi Makamlarına kayıtlı Etiyopyalı temsilci ve dağıtıcılar tarafından yapılması şartını koymaktadır. İlaç ve tıbbi malzeme ithalatı için gerekli izin Etiyopya İlaç İdaresi tarafından verilmektedir. Tohum, tarım sektöründe kullanılacak kimyasallar, zirai ilaç ve gübre ithalatı için Etiyopya Tarım Bakanlığı'ndan izin almak gerekmektedir. Otomobil ve motorlu araç ithalatı için ise Ulaştırma ve Telekomünikasyon Bakanlığı'nın izni gerekmektedir.

Etiyopya topraklarında ticareti yapılan tüm insan ve hayvan ilaçlarının Etiyopya İlaç İdaresi ve Kontrol Kurumu'na tescil edilmesi gerekmektedir. İlaç tescil işlemi ortalama iki ay sürmektedir. Söz konusu kurum ilaç tescilinin yanısıra ithalatçılara tıbbi ekipman ve malzeme izni de vermektedir.

Gümrük işlemlerinde gecikmeler olabilmektedir. Ülkede devam eden reformlar Gümrük İdaresi'nin modernizasyonunu da kapsamaktadır.

İthalat için gerekli belgeler;

- Faturanın üç adet kopyası
- Üreticiden detaylı fatura
- Proforma
- Nakliye faturası

İhracat için gerekli belgeler;

- İhracat Belgesi
- Satış Sözleşmesi
- Fatura
- Sigorta Sertifikası

Standartlar

Etiyopya Kalite ve Standartlar İdaresi (QSAE) tüm ithal ve ihraç edilen malların standizasyonundan sorumludur.

Serbest Ticaret Bölgeleri

Etiyopya'da hiçbir Serbest Ticaret Bölgesi bulunmamaktadır.

Ülkeye Yapılacak İhracat ve Yatırım İçin Uygun Olan Başlıca Sektörler

1) Havacılık: Etiyopya Havayolları'nın genişleme stratejisi nedeniyle özellikle havalimanı ekipmanları ve havacılık ile ilgili yedek parçalara ihtiyaç duyulmaktadır. Addis Ababa Uluslararası Havaalanı'ndaki genişleme ve yenileme çalışmaları halen devam etmekte olup, kısa bir süre önce yeni bir yolcu terminali hizmete girmiş bulunmaktadır.

2) Telekomünikasyon: Etiyopya Telekom Şirketi önümüzdeki 10 yıl içinde 760 bin yeni sabit telefon hattı ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Bunun dışında kart ve jeton ile çalışan telefon kabinleri, mobil telefon, internet ve sesli yanıt sistemi hizmetlerine yönelik yatırımlar öngörülmektedir.

3) Hidroelektrik Enerji: Önümüzdeki birkaç yıl içinde Etiyopya hidroelektrik enerji üretimini 450 MW'tan 1200 MW'a çıkarmayı planlamaktadır. Etiyopya'nın 30bin MW'lık hidro-elektrik enerji üretim kapasitesi bulunmaktadır. Bu potansiyel Etiyopya'yı bölgede enerji ihracatçısı konumuna getirebilecektir. Etiyopya Elektrik Enerjisi şirketi(EEPCO) mevcut santrallerin yenilenmesi ve yeni projelere ilişkin ihaleler yayınlamaktadır.

4) Gıda Makine ve Ekipmanları: Özellikle şeker, bitkisel yağ, un üretim tesislerine yönelik ekipman, yedek parça ve ambalaj ihtiyacı bulunmaktadır. Gıda işleme ve paketleme Etiyopya için ekonomisini çeşitlendirme ve tarımsal üretimi artırma açısından büyük fırsatlar taşımaktadır.

5) Tarım Aletleri/ Ekipmanları ve Tarımsal Hizmetler: Tarım sektöründe mekanizasyon oranının çok düşük olması nedeniyle tarım üretimi geleneksel metodlarla yürütülmektedir. Bu da bu alanda önemli bir potansiyel bulunduğunu göstermektedir. Halihazırda sektörde düşük teknoloji ve düşük fiyatlı metodlar kullanılmaktadır. Tarımsal sulamada su pompalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer yandan, zararlı böcek ve hastalık kontrolü, teknik danışmanlık, tarım makinaları, soğuk hava depoculuğu, nakliye ve pazarlama hizmetleri gibi tarımsal destek hizmetleri önemli yatırım imkanları sunmaktadır.

6) İlaçlar ve Eczacılık Ürünleri: Tablet, kapsul, şurup imalatı konusunda ülkede önemli bir potansiyel mevcuttur. Ülkedeki üretim halihazırda yetersiz düzeyde olup, söz konusu ürünlerde ithalata bağımlıdır.

7) Kimyasallar ve Kimyevi Ürünler: Başta etil alkolden PVC granüller, metanolden formaldehid, aşındırıcı soda ve klor bazlı kimyasal imalatı olmak üzere yerli hammadelere dayalı temel kimyasalların imalatında yatırım potansiyeli mevcuttur.

8) Turizm: Etiyopya'nın Afrika'nın önde gelen turizm merkezlerinden biri olma potansiyelini taşıdığı gözönünde bulundurulduğunda artan turist sayısının yaratacağı güçlüklerin üstesinden gelebilmek için şu anda yetersiz olan turizm altyapısının geliştirilmesi gündemdedir. Bu nedenle turizm alanında yabancı yatırımcılar için otel, pansiyon ve uluslararası restoran gibi yatırım fırsatları mevcuttur.

9) Tabaklama, Deri Mamul ve Parçaları: Nihai mamule kadar tabaklama: bavul imalatı, el çantaları, eğer ve koşum takımı ürünleri, ayakkabı, giyim ve entegre tabaklama ve deri ürünleri alanında yatırım imkanları bulunmaktadır.

10) Tekstil: Örne, dokuma, kumaş ve konfeksiyon üretimi konusunda potansiyel mevcuttur.

11) Cam ve Seramik: Tabak, çanak, porselen, sıhhi gereçler, yassı cam ve kap imalatı alanında yatırım imkanları bulunmaktadır.

12) İnşaat Malzemeleri: Çimento, kireç, alçıtaşı, mermer, granit, kireçtaşı, kiremit, oluklu levha, tüp, boru ve tesisatı alanında üretim imkanları mevcuttur

13) Elektrikli ve Elektronik Ürünler: Büro makinesi, elektrik motoru, jeneratör, transformatör, kapasitör, direnç, şalter donanımı, entegre devre, radyo, televizyon, VCR, yazıcı, disket sürücü, haberleşme ve diğer donanım ve aletlerin imalatı yatırım potansiyeli bulunmaktadır.

14) Yapısal Ürünler: Yapı metalleri, su depoları ve buhar jeneratörlerinin imalatı alanında yatırım imkanları mevcuttur.

15) Makine ve Ekipman: Tarım makine ve ekipmanları, nakliye makineleri, maden makine ve parçaları, inşaat makineleri, makine alet ve aksesuarları, çeşitli hafif mühendislik ürün komponent ve parçaları üretim ve montajı önemli yatırım imkanları sunmaktadır.

TÜRKİYE-ETİYOPYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

ANLAŞMA ADI	İMZA TARİHİ
Ekonomik ve Teknik İşbirliği ve Ticaret Anlaşması	09.09.1993
Ekonomik ve Ticaret Heyetleri Arasında Mutabakat Zaptı	18.12.1997
Ticaret Odaları Arasında İşbirliği Anlaşması	19.08.1998
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	16.12.2000
Karma Ekonomik Komisyon III. Dönem Protokolü	11.01.2005

Türkiye ile Etiyopya arasında Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ilk tur görüşmeleri 10-13 Ekim 2000 tarihlerinde Ankara'da yapılmış olup, Anlaşmanın bir bölümü üzerinde uzlaşmaya varılmıştır.

TİCARİ İLİŞKİLER

Yıllar İtibariyle Dış Ticaret ('000 Dolar)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
1994	5,456	1,254	4,202	6,710
1995	11,099	1,655	9,444	12,754
1996	22,607	47	22,560	22,654
1997	36,251	834	35,417	37,085
1998	42,764	781	41,983	43,545
1999	24,007	291	23,716	24,298
2000	27,205	185	27,020	27,400
2001	32,315	450	31,865	32,765
2002	32,317	7,677	24,640	39,994
2003	49,657	20,129	29,528	69,786
2004	77,687	18,017	59,670	95,704

Etiyopya'ya ihracatımız 2004 yılında bir önceki yıla oranla %56.4 oranında artış kaydetmiş, ithalatımız ise %10 değerinde azalmıştır.

Etiyopya'ya İhracatımızda Başlıca Maddeler (Dolar) (2004)

Madde	İhracat	%
Demir-çelik	31,466,315	40.50
Elektrikli makineler	17,738,837	22.83
Demir-çelik eşya	9,308,046	11.98
Kazanlar, makineler	3,303,442	4.25
Örülmemiş giyim eşyası	2,451,148	3.16
Hayvansal ve bitkisel yağlar	2,092,141	2.69
Bakır ve bakır ürünleri	963,320	1.24
Çeşitli gıda müstahzarları	919,074	1.18
Otomotiv ve yan sanayi	868,470	1.12
Alüminyum ve alüminyum ürünleri	857,525	1.10
Diğer	7,718,682	9.95
Toplam	77,687,000	100.00

Etiyopya'ya ihracatımızda demir çelik, elektrikli makinalar, demir çelik eşya, kazanlar, makinalar, örülmemiş giyim eşyası, hayvansal ve bitkisel yağlar ile bakır ve bakır ürünleri ilk sıralarda yer almaktadır.

Etiyopya'dan İthalatımızda Başlıca Maddeler (Dolar) (2004)

Madde	İthalat	%
Yağlı tohum ve meyvalar	13.624.863	75.62
Pamuk	4.233.903	23.50
Sentetik suni devamsız lifler	54.579	0.30
Ham postlar	39.171	0.22
Elektrikli makineler	30.446	0.17
Demir çelik eşya	15.664	0.09
Kazanlar, makineler	10.274	0.06
Kahve, çay	2.883	0.02
Dokunmuş hazır eşya	1.128	0.01
Adi metallere aletler	1.004	0.01
Demiryolu aksamı	705	0.00
Diğer	2150	0.00
Toplam	18.016.770	100.0

Etiyopya'dan ithalatımızda ise yağlı tohum ve meyvalar, pamuk, sentetik suni devamsız lifler, ham postlar, elektrikli makinalar ve demir-çelik eşya ilk sıralarda yer almaktadır.

EXIMBANK KREDİLERİ

Etiyopya'ya yapılan ihracat işlemleri Türk Eximbank bünyesinde uygulamada bulunan kredi ve sigorta programları ile desteklenmektedir. Kısa vadeli İhracat Sigortası Programı kapsamında söz konusu ülkeye ilişkin olarak, 2002 yılında 2,416,969 ABD Doları, 2003 yılında 1,064,608 ABD Doları, 2004 yılı itibariyle de 1,776,808 ABD Doları tutarında sevkiyat sigorta teminatı altına alınmıştır.

EKONOMİK İLİŞKİLER

Müteahhitlik İlişkileri

ENKA İnşaat Firması Başbakan Meles Zenawi'nin memleketi olan Tigre bölgesinin başkenti Mekele'de 45 milyon ABD Doları tutarında bir çimento fabrikası inşaatını yürütmüş ve 700 ton mekanik ekipman, 500 ton elektrik ekipmanı ve 500 ton ağır ekipman montajı projesinin ana yüklenicisi olarak 2000 yılında faaliyetini bitirmiştir.

Tamamlanan Projeler

Proje	Firma	Tutar	Durum
Messaba Çimento Fabrikası	ENKA		Tamamlandı
700 ton mekanik ekipman montajı	ENKA		
500 ton elektrik ekipmanı	ENKA		
500 ton ağır ekipman	ENKA	TOPLAM : 45,000,000 \$	

Etiyopya'da finansman sıkıntıları olmakla birlikte, ülkede bulunan önemli su kaynaklarından faydalanılabileceği değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, Etiyopya'da önemli baraj projelerinin önümüzdeki dönemde ortaya çıkabileceği düşünülmektedir.

ETİYOPYA İLE TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİMİZİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Türkiye ile Etiyopya arasındaki siyasi ilişkiler istikrarlı bir seyir izlemesine rağmen iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkiler, öncelikle karşılıklı bilgi eksikliğinden kaynaklanan nedenlerle arzu edilen seviyeye ulaşamamıştır.

İlişkilerde yaşanan sorunlar ve öneriler şöyle sıralanabilir;

- Türkiye'deki bankalar Etiyopya'da açılan akreditiflere teyit vermemektedirler. Bu çerçevede, iki ülke bankaları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine yönelik adımlar atılması, bu ülkeye ihracatımızın artabilmesi yönünde büyük önem arz etmektedir.
- Eximbank'ın halihazırda Etiyopya'ya tahsis ettiği kredi limiti son derece düşüktür. Söz konusu limitin artırılması bu ülkeye olan ihracatımızı olumlu yönde etkileyecektir.
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması'nın bir an önce imzalanması büyük önem arz etmektedir.
- Müteahhitlik alanında ilişkilerin geliştirilmesini teminen Türkiye'den Etiyopya'ya bu alanda bir heyet ziyareti düzenlenmesi ve iş imkanlarının yerinde tesbiti inşaat firmalarımızın bu ülkedeki payını artıracaktır.

FAYDALI OLABİLECEK İNTERNET ADRESLERİ

Etiyopya Yatırım Komisyonu: www.investinethiopia.org
Etiyopya Özelleştirme İdaresi: www.telecom.net.et/~epa
Etiyopya İhracatı Geliştirme Ajansı: www.ethioexport.org
Addis Ababa Ticaret Odası: www.addischamber.com
Etiyopya Ulusal Bankası: www.nbe.gov.et
Etiyopya Gümrük İdaresi: www.telecom.net.et/~ethcusau
Etiyopya Turizm Komisyonu: www.tourismethiopia.org
Etiyopya Ticaret Bankası: www.combanketh.com

KAYNAKLAR

Uluslararası Para Fonu: www.imf.org
Dünya Bankası: www.worldbank.org
Afrika Kalkınma Bankası: www.afdb.org
T.C. Dış Ticaret Müsteşarlığı
T.C. Addis Ababa Ticaret Müşavirliği Yatırım Rehberi

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

TOBB Plaza Talatpaşa cad. No:3 Kat:5 34394 Gültepe Levent İstanbul
Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx) Faks: 0 212 270 30 92
0 212 270 41 90 (pbx)

E-mail: info@deik.org.tr Web: www.deik.org.tr
Yönetim Kurulu Başkanı: M. Rifat Hisarcıklıoğlu
İcra Kurulu Başkanı: Rona Yırcalı
Direktör: Çiğdem Tüzün
Grup Koordinatörü: Yasemin Uluevren

KURUCULAR

TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği / **TİSK** Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu / **TZOB** Türkiye Ziraat Odaları Birliği / **TÜSİAD** Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği / **YASED** Yabancı Sermaye Derneği / **TMB** Türkiye Mühendisler Birliği / **İKV** İktisadi Kalkınma Vakfı / **TİM** Türkiye İhracatçılar Meclisi / **TURKTRADE** Türkiye Dış Ticaret Derneği